

JOBÁGY ZOLTÁN¹**David Galula és a felkelés ellenes műveletek elmélete és gyakorlata francia megközelítésben****David Galula and the French Approach to the Theory and Practice of Counterinsurgency****Absztrakt**

Jelen tanulmány egy francia katona – David Galula – munkáján keresztül mutatja be az aszimmetrikus, alacsony intenzitású és irreguláris hadviselés főbb sajátosságait. A XX. század történelmi példáin keresztül igazolja, hogy a jó állam hatékony haderőt követel meg és bizonyítja, hogy még ilyen esetekben sem feltétlenül garantált a győzelem. A szerző a francia példán keresztül fogalmazza meg a katonai vezetőképzéssel szemben támasztott újszerű követelmények iránti igényt, indokolja új koncepciók, megoldások és módszerek bevezetésének szükségességét, valamint szorgalmazza a hadműveleti vezetés-irányítás és a haderő-alkalmazás filozófiájában bekövetkező változásokat lekövető további kutatások indítását.

Kulcsszavak: Galula, irreguláris, aszimmetria, felkelésellenes

Abstract

This study shows through the work of a French soldier – David Galula – the main characteristics of asymmetric, low intensity irregular warfare. It proves through the examples of 20th century conflicts that a good state requires efficient military and makes clear that even in this case victory is not guaranteed. The author uses the

¹ Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Összhaderőnemi Műveleti Tanszék, egyetemi docens, National University of Public Service, Faculty of Military Science and Officer Education, Department of Joint Operation, associate professor. E-mail: jobbagy.zoltan@uni-nke.hu ORCID: 0000-0003-4553-6397

A mű a KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 azonosítószámú, „A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés” elnevezésű kiemelt projekt keretében működtetett Ludovika Kutatócsoport keretében, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem felkérésére készült.

The work was created in commission of the National University of Public Service under the priority project KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 titled „Public Service Development Establishing Good Governance” in the Ludovika Research Group.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

French example to deliver arguments for a novel approach to professional military education of officers, the introduction of new concepts, solution and methods, and initiates further research on operational-level command-and-control, and employment of force.

Key words: Galula, irregular, asymmetric, counterinsurgency

*„Akik az új korszak irreguláris hadviselésében kíván-
nak magas parancsnoki pozíciókat elérni, tanulmá-
nyozzák a kulturális antropológiát, a közgazdaság-
tant, a politikatudományt, a nemzetközi kapcsolato-
kat, és tanuljanak nyelveket.”*

John A. Nagl (2006. május)

A globalizált világ állandóvá vált társadalmi és gazdasági megrázkódtatásai, a növekvő biztonsági kockázatok és egyéb bizonytalanságok az államot, a kormányzatot és a haderőt rendkívüli feladatokkal szembesítik. A közérdeket érvényesítő közszolgáltatnak, a jó és stabil kormányzásnak, benne a jól felszerelt és kiképzett haderővel korszerű tudományos ismeretekre kell épülnie.² A hadtudományi kutatások nemzetközi térben tapasztalható főirányai között központi szerepet kap a műveletek megtervezése, megszervezése és végrehajtása során az együttműködési képesség növelése, a többnemzetiség tartalmi elemeinek meghatározása, valamint az összhaderőnemi jelleg erősítése.³ A háború és a hadviselés terén bekövetkezett változásokat maximálisan figyelembe véve kiemelt figyelmet kell szentelni a civil és katonai együttműködés, a fegyveres erők, a rendvédelmi szervek és nemzetbiztonsági szolgálatok együttes tevékenységének vizsgálatára. Tekintettel arra, hogy a XXI. század elején a hadművészetnek és hadviselésnek egyre inkább nem katonai tényezőkkel és szereplőkkel is számolni kell, ez közelebb viheti a hagyományos értelemben vett hadtudományt és hadelméletet a civil kutatásokhoz.⁴ Jelen tanulmány egy francia katona – David Galula – munkáján keresztül mutatja be az aszimmetrikus, alacsony intenzitású és irreguláris hadviselés főbb sajátosságait. A XX. század történelmi példáin keresztül igazolja, hogy a jó állam hatékony haderőt követel meg és bizonyítja, hogy még ilyen esetekben sem feltétlenül garantált a győzelem. A szerző a francia példán keresztül fogalmazza meg a katonai vezetőképéssel szemben támasztott újszerű követelmények

² Pohl Árpád: Az új tisztképzés – a logisztikus megoldás, *Hadtudományi Szemle*, VII. évfolyam 4. szám (2014), pp. 356-367.

³ Pohl Árpád: Some specific features in the logistic system of ISAF Regional Command North, *Economics and Management*, 2. szám (2013), pp. 112-118.

⁴ Porkoláb Imre: Az irreguláris hadviselés adaptációja és működési mechanizmusa, *Honvédségi Szemle*, 143. évfolyam, 3. szám (2015), p. 3; Bakos Csaba Attila: Hagyományostól eltérő vezetésszemlélet, *Társadalom és Honvédelem*, XIX. évfolyam, 3. szám (2015) pp. 44-45.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

iránti igényt, indokolja új koncepciók, megoldások és módszerek bevezetésének szükségességét, valamint szorgalmazza a hadműveleti vezetés-irányítás és a haderő-alkalmazás filozófiájában bekövetkező változásokat lekövető további kutatások indítását.

HADTUDOMÁNYI KIHÍVÁSOK

A bipoláris világrend megszűnését követő valamivel több, mint negyedszázad biztonságpolitikai eseményei következtében jelentős hangsúlyeltolódás következett be a háború megvívására és a hadviselésre vonatkozó ismeretekben.⁵ A korábbi magas intenzitású, szimmetrikus és reguláris megközelítés helyett – amelyben központi szerepet játszik a fejlett haditechnika által lehetővé tett tüzerős és a manőver ötvözése – előtérbe került az alacsony intenzitás, az aszimmetria és az irregularitás jelentette sajátosságok vizsgálata. Az alacsony intenzitású, aszimmetrikus és irregularis háború katonai valóság volt Irakban és Afganisztánban, ezért a vonatkozó szakirodalom a reneszánszát éli. Az Amerikai Egyesült Államok szárazföldi hadereje a tengerészgyalogsággal közösen 2006-ban kiadta az *FM 3-24 Counterinsurgency* táborigi kézikönyvet.⁶ A felkelők elleni hadviselés mindig partikuláris jellegű, kontextus és korszak függő, megjelenési formáját és egyéb jegyeit nagyban meghatározza a szemben álló felek közötti konkrét társadalmi, gazdasági, kulturális és katonai különbség. Ezen sajátosságok miatt tudományos szempontból a felkelők ellen folytatott műveletek nehezebben kategorizálhatók, kevesebb lehetőséget biztosítanak az általánosításra, ezáltal sokkal szűkebb teret engednek a tudományos rendszerezésre.⁷ Az ilyen hadviselés katonai szakmai szempontból nem attraktív, sok esetben nehezen megvívható és megnyerhető. A felkelők elleni hadviselés során a szűk értelemben vett katonai tényezők mellett – esetenként helyett – egyéb, nem katonai tényezők válnak fontossá, meghatározóvá. A szemben álló felek közötti alapvető aszimmetria miatt pedig a győzelem sem ad feltétlenül okot a büszkeségre, a vereség pedig kifejezetten kínos.⁸

⁵ Ujházy, László: Felkészítés a NATO összhaderőnemi kötelékei parancsnokságain rendszeresített beosztásokra. *Honvédségi Szemle*, 62. évfolyam, 1. szám (2008), p. 30.

⁶ Book TV interjú: Lt. Col. John Nagl "The U.S. Army/Marine Corps Counterinsurgency Field Manual", Internet, letöltve 2012. 10. 12, elérhető <http://www.youtube.com/watch?v=QuDlrrRDfUw>; Porkoláb Imre / Wagner Péter: Petraeus két háborúja, *Honvédségi Szemle*, 142 évfolyam, 1. szám (2014), pp. 13-27.

⁷ Jobbágy, Zoltán: A felkelők elleni műveletekről: Egy elfeledett klasszikus: Bernardo de Vargas Machuca, *Honvédségi Szemle*, 141. évfolyam, 2. szám (2013), p. 15.; a francia előzményeket (Jean Frederic Auguste Le Mière de Corvey és Antoine Henri Jomini) lásd Forgács Balázs: A néppel az uralkodóért. Az első gerillaelméletek, *Felderítő Szemle*, 15. évfolyam, 1. szám (2016), pp. 27-29. és Forgács Balázs: Antoine Henri Jomini és a nemzeti háború, In: Koller Boglárka, Marsai Viktor (szerk.): Magyarország Európában, Európa a világban: Tanulmánykötet Gazdag Ferenc 70. születésnapjára. Budapest: Dialóg Campus Kiadó, 2016. pp. 39-42.

⁸ Ibid., p. 16.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

A FELKELÉS MINT FORRADALMI HÁBORÚ

Az alacsony intenzitású, aszimmetrikus és irreguláris háborút Galula forradalmi háborúnak nevezi. A forradalmi háború szerinte olyan belső konfliktus, amely kaphat ugyan külső támogatást, de alapvetően a helyi hatalmi viszonyokat megkérdőjelezve helyezi a meglévő közigazgatási, rendőri és katonai szerveket nyomás alá. A konfliktus során a két szembenálló fél közül a felkelő erők meg akarják szerezni a hatalmat, míg a felkelésellenes erők azt meg akarják tartani. Hagyományos háború kirobbanását mindkét fél kezdeményezheti, forradalmi háborút azonban csak az egyik. A forradalmi háború oka a felkelő erők, míg okozata a felkelésellenes erők tevékenysége. A forradalmi háború kezdődhet forradalommal, államcsínnyel, vagy felkeléssel. A forradalom Galula szerint egy robbanáshoz hasonló lázadás. Hirtelen jön, rövid lefolyású, spontán és nem tervezett. Az államcsíny olyan titkos szervezkedés, amely egy adott ország vezetésének a megdöntésére irányul. A felkelés pedig olyan elhúzódozó harc, amely lépésről-lépésre, közbülső célok elérésén keresztül akarja a meglévő rendet megdönteni. A felkelés ezért a lényegét tekintve egy polgárháború.⁹

A forradalmi háborúban a felkelő erők és a felkelésellenes erők között aszimmetria áll fenn, amely egyrészt fakad az ilyen háborúk természetéből, másrészt a szembenálló erők között a felszerelés, a fegyverzet, valamint a személyi állomány mennyiségi és minőségi mutatói között meglévő különbségekből. Amíg a felkelő erők nem cselekednek, addig legfeljebb csak nehezen behatárolható fenyegetésként léteznek. A forradalmi háború elején a felkelésellenes erők fölénye a megfogható (*tangible*) dolgok terén általában nagy. A felkelő erők azonban a megfoghatatlan (*intangible*) dolgok, az ideológiák és az eszmék terén élveznek előnyt. A felkelő erők célja, hogy a megfoghatatlan dolgokból kiindulva tudjanak megfogható dolgokhoz jutni, míg a felkelésellenes erők ezt a folyamatot akarják megakadályozni. A felkelő erők, kezdeményező félként nem tudnak hagyományos értelemben cselekedni, ezért kénytelenek a konfliktust nem hagyományos módon indítani. Erre a legjobb eszköz a lakosság, aki a központi hatalomtól elidegeníthető, fizikailag ellenőrizhető és a felkelő erők számára aktív támogatást nyújthat. A lakosság központi szerepe a forradalmi háborúban azt eredményezi, hogy a forradalmi háború lényegében politikai háború. A hatalomnak ezért nem elég csak célokat és feladatokat a felkelésellenes erők számára meghatározni, hanem folyamatosan együtt kell velük működnie. A forradalmi háború során a politikai és a katonai tevékenység összefonódik, nehezen válik különválaszthatóvá. Az elérendő katonai célokat mindig a politikai következmények mentén kell meghatározni, esetenként politikai céloknak alárendelni.¹⁰

A forradalmi háború nem hadüzenettel kezdődik és megy át szinte azonnal békéből háborúba. Az átmenet a forradalmi háború esetén elhúzódozó és annak sebességét a kezde-

⁹ Galula, David: *Counterinsurgency, Theory and Practice*, Praeger Security International, 2006, pp. 1-3.

¹⁰ *Ibid.*, pp. 4-5; Porkoláb Imre: The context of asymmetry: An integrated strategy for shaping the future and leading on the edge of chaos, Aszimmetrikus Hadviselés Konferenciakötet, 2017 június, (megjelenés alatt).

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

ményező fél diktálja. A forradalmi háború ezért egy elhúzódó háború, amelynek sebességében – a kirobbantáshoz hasonlóan – a kezdeményező fél tevékenysége meghatározó.¹¹ A felkelő erők célja a fennálló rend megdöntése, míg a felkelésellenes erők célja annak megakadályozása. Tekintettel arra, hogy a rend megdöntése sokkal egyszerűbb és olcsóbb a rend fenntartásánál, a forradalmi háború a kezdeményező félnek kevésbé költséges. Az alacsonyabb költségek miatt a háború elhúzódó jellegének fenntartásában ezért a kezdeményező fél jobban érdekelt. A forradalmi háborúban a felkelő erők egyfajta folyékony (*fluid*) halmazállapotban vannak, míg a felkelésellenes erőket inkább a merevség (*rigid*) jellemzi. Ennek megfelelően a folyékony és a merevség egymástól eltérő kettőssége határozza meg a műveletek jellegét. A feladatok viszonylag egyszerűek a felkelő erőknek, míg a felkelésellenes erőknek összetettek. A felkelő erők ezért laza, egyszerű szervezetekbe szerveződhetnek, és bátran teret engedhetnek a kezdeményezésnek. A felkelésellenes erők ezt nem tehetik meg. Amennyiben a felkelő erők az ügyükhöz találnak egy okot, ahhoz egy megfelelő ideológiát rendelnek és azt ügyes propagandával terjesztik, komoly ellenfélle válhatnak.¹²

A SIKERES FELKELÉS ELŐFELTÉTELEI

Galula szerint a forradalmi háború kirobbantásához a felkelő erőknek szüksége van egy okra, amellyel támogatókat tudnak szerezni. Ennek érdekében az oknak – mivel megfoghatatlan és nem fizikai dologról van szó – egyszerűnek, közérthetőnek, és tartósnak kell lennie. Az ok megfogalmazásakor a felkelő erőknek okosan kell összekapcsolniuk a különböző politikai, társadalmi, gazdasági, vallási és egyéb problémákat. A felkelő erők következő feladata az, hogy egy alapvetően negatív okot párosítsanak össze bizonyos alkotó, építő elemekkel. Ezzel tudják a lakosság előtt bizonyítani, hogy nemcsak problémát fogalmaznak meg, hanem a megoldást is tudják.¹³ Természetesen az ok önmagában nem elég a felkelő erők sikeréhez. Szükséges még olyan kedvező körülmények megléte is, mint a nemzeti közmegegyezés, a felkelésellenes erők vezetésének határozottsága, a felkelésellenes hadviselésben való jártassága, valamint a központi hatalom lakosság feletti ellenőrzésének képessége. Ez utóbbiban meghatározó a politikai struktúrák stabilitása, az államigazgatás / bürokrácia általános helyzete, a rendőri erők belső állapota, valamint a haderő kiképzettsége és felszereltsége. Nem hanyagolható el a földrajzi tényező sem, benne egy adott terület elhelyezkedése, mérete, felszíne, a határok állapota, a terepadottságok, valamint az

¹¹ Ibid., p. 6; Lawrence, T. E.: *Seven Pillars of Wisdom*, Wordsworth Classics of World Literature, 1997, p. 363.

¹² Galula, pp. 7-10; Schmitt, Carl: *The Theory of the Partisan, A Commentary / Remark on the Concept of the Political*, Duncker & Humblot, 1963; angol fordítás A. C. Goodson, Michigan State University, East Lansing, 2004, p. 47, Internet, letöltve 2014. 11. 20, elérhető: <http://obinfonet.ro/docs/tpnt/tpntrex/cschmitt-theory-of-the-partisan.pdf>.

¹³ Galula, pp. 11-16.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

éghalat.¹⁴ A felkelő erőket kívülről támogathatják, amelyek közül meghatározó az erkölcsi támogatás, a politikai támogatás, a technikai támogatás, a pénzügyi támogatás, valamint a katonai támogatás. A felkelés kezdeti szakaszában fontos az erkölcsi támogatás, a fegyveres szakaszban pedig a katonai.¹⁵

A FELKELÉSEK FAJTÁI

Galula szerint a felkelő erők a forradalmi háborút illetően alapvetően két forma közül választhatnak, úgymint a kommunista és a burzsoá-nacionalista. Amíg az előbbi szerinte ortodox és hosszabb időt vesz igénybe, addig az utóbbi unortodox és rövidebb idő alatt folyhat le. A kommunista formát szerinte legjobban a kínai modell tanulmányozásával lehet megérteni. Ez a forma nemcsak a meglévő rend megdöntését tűzi ki célul, hanem egy adott ország teljes körű politikai – azaz kommunista – átalakítását is.¹⁶ A kommunista forma alkalmazása esetén az első lépés egy párt, a kommunista párt, létrehozása. A párt a legfontosabb eszköz a felkelő erők kezében, ezért nagyon fontos, hogy tagsága erős és fegyelmezett legyen. A párt nem lehet egy laza szervezet, amelyik a harc alatt vagy a győzelem kivívása után széteshet. Fontos, hogy a párt már a kezdetektől tartalmazzon nyílt és titkos szervezeti elemeket. Utóbbiak szerepe mind a védekező, mind a támadó tevékenység során fontos. A második lépés egy egységfront létrehozása. Tekintettel arra, hogy a létrehozott párt önmagában nem képes megdönteni a fennálló rendet, fontos egy széles szövetségesi hálózat kialakítása. Az egységfront létrehozásában, amely akár az első lépéssel párhuzamosan is történhet, a titkos szervezeti elemeknek fontos szerepük van. Feladatuk hármas, amelybe beletartozik felforgató tevékenység folytatása a felkelésellenes erők, a szövetségesek, és a tömegek irányába. A titkos szervezeti elemek a felkelésellenes erők esetében akadályozó és szabotáló, a szövetségesek esetében összefogó és bomlást megakadályozó, míg a tömegek esetében beépülő és agitáló tevékenységet folytatnak. Az alkalmazott módszerek között megjelenik a beszivárgás, az agitáció és a propaganda. A harmadik lépésként a gerilla hadviselés következik. Amennyiben az első és a második lépés nem elegendő, a felkelő erők a hadviselés egy sajátos formáját, a gerilla hadviselést választják. Ez a hadviselés a kommunista forma esetében szükségszerű és nélkülözhetetlen, mivel a teljes győzelem nem lehet kiegyezés, vagy megállapodás eredménye. Erre a fajta hadviselésre akkor kerül sor, amikor a felkelő erők mind a belső, mind a külső körülményeket kedvezőnek ítélik meg. Fontos megjegyezni, hogy a gerilla hadviselés központi eleme, egyik sajátossága a lakosság megnyerése és nem a felkelő erők ellen különböző

¹⁴ Ibid., pp. 17-24; Jobbágy, Zoltán: Clausewitz és a felkelők: a háború csodálatos háromsága és a felfegyverzett nép ereje, *Honvédségi Szemle*, 67. évfolyam, 3. szám (2013), pp. 28-31; Farkas, Sándor: Az ISIL hadviselése Mao Ce-Tung tanainak tükrében: A kifárasztó gerilla hadviselési forma, *Honvédségi Szemle*, 145. évfolyam, 2. Szám (2017), p. 41.; Forgács Balázs: Antoine Henri Jomini és a nemzeti háború, p. 40.

¹⁵ Ibid., pp. 15-28.

¹⁶ Ibid., pp. 29-30.; a kínai modellről lásd Forgács Balázs: Mao Ce-tung, In: Gőcze István (szerk.): *Állam és katona*. Budapest: Dialóg Campus Kiadó, 2017. pp. 195-207.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

harctevékenységek végrehajtása. A gerilla hadviselés alapvető célja a lakosság „bevéde-se”, azaz bűnrészessé (*complicity*) – aktív közreműködővé – tétele. A gerilla hadviselés másik sajátossága, hogy térben és időben nem összpontosul. Ez mind a felkelő erők, mind a felkelés ellenes erők számára komoly kihívás.¹⁷

A negyedik lépés, a mozgó hadviselés (*movement warfare*) pont ezt a problémát orvosolja. A gerilla hadviselés esélytelen egy eltökélt központi hatalom jól szervezett erői ellen. Egy elhúzódó gerilla háború okozhat problémát a központi hatalom számára, de elidege-nítheti a lakosságot és rombolhatja az egységfrontot is. Ennek elkerülése érdekében a gerilla erőknek képessé kell válniuk arra, hogy reguláris erökké alakuljanak át. Kedvező belső és külső körülmények esetén a legjobb gerilla erőkől alulról felfelé építkezve, regu-láris erők hozhatók létre. Az először század, majd zászlóalj, később akár ezred/dandár/hadosztály/hadtest szinten megszervezendő reguláris erők mozgó hadviselése a korábban már említett folyékonyaságra épül. Ehhez nincs szükség nehéz fegyverzetre, mivel az alapvető cél rövid távú sokkhatások elérése. Ezeket a felkelő erők reguláris katonai szervezetei olyan területeken hajtják végre, ahol a felkelő erők pártszervezetei is erők és megvan a lakosság támogatása. Területi szempontból ezért Galula megkülönböztet reguláris tá-maszpontokat, gerilla támaszpontokat, gerilla területeket és elfoglalt területeket. A cél, hogy minden területből reguláris támaszpont legyen. Ennek érdekében a lakosságot mind vízszintesen, mind függőlegesen be kell szervezni. Ezek között mozognak a pártsejtek és ezekben jelennek meg a párt titkos és csak a felső vezetésnek jelentő szolgálata.¹⁸ Az ötödik lépés a negyedik logikus következménye és lényegében megsemmisítő hadjáratot jelent. Amíg a felkelő erők befolyása folyamatosan növekszik, addig a felkelésellenes erőké csökken és egy adott pillanatban bekövetkezik az erők egyensúlya. Innentől kezdve a felkelő erők mind katonai, mind politikai szempontból, mind a lakossági támogatottságot tekintve előnyben vannak. A megfogható és a megfoghatatlan dolgok terén is előnyt élvez-nek a központi hatalommal szemben. Természetesen a felkelő erők az ellenség megsemmisítése helyett kezdeményezhetnek tárgyalásokat, amennyiben ezzel többet nyerhet-nek.¹⁹

A felkelések polgári (Galulánál burzsoá)-nacionalista minta szerinti végrehajtása során a felkelő erők alapvetően a hatalom megszerzésére törekednek, minden további tevékeny-ségük a hatalom megszerzésének módjától függ. Egy viszonylag kicsi, de a mindenkori ügy iránt elkötelezett csoport, széleskörű szervezeti háttér nélkül próbál gyorsan egy forra-dalmi pártot létrehozni. A felkelés ezen fajtája során első lépésként a felkelő erők vak terrorizmus alkalmaznak. Az erőszakos cselekmények célja a figyelemfelkeltés, valamint a

¹⁷ Ibid., pp. 31-36; Vesd össze Clausewitz, Károly: *A háborúról*, Göttinger Kiadó, Veszprém, 1999 (a könyv az 1917-es második magyar nyelvű kiadás reprintje), pp. 440-441.

¹⁸ Ibid., pp. 37-39; lásd még Liddell Hart, B. H.: *The Ratio of Troops to Space*, *Military Review*, April 1960, pp. 3-14; Farkas, p. 40.; Forgács Balázs: *Tito háborúja - A partizán-hadviselés elmélete és gyakorlata Jugoszláviában*, In: Kovács Bálint, Matevosyan Hakob (szerk.): *Politikai krízisek Európa peremén: a Kaukázustól a Brit-szigetekig*. Magyar Napló Kiadó, Budapest, 2014., pp.267-268.

¹⁹ Galula, p. 39.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

támogatók toborzása. Ennek érdekében hajtanak végre koncentrált, koordinált és összehangolt hullámokban robbantásos merényleteket, gyújtogatásokat, és különböző gyilkosságokat. A második lépés gyorsan követi az elsőt és célja a tömegek elkülönítése a felkelésellenes erőktől, majd bevonása a harcba, de legalábbis passzív bűnrészességbe kényszerítése. Ezért kerül sor alacsony rangú kormánytisztviselők meggyilkolására annak érdekében, hogy a felkelésellenes erővel meglévő összes kapocs megszűnjön. Amennyiben ez a lépés sikeres, minden készen áll a felkelő erők számára, hogy hadat üzenjenek a központi kormánynak és a lakosságot ügyük támogatása érdekében mobilizálják. A további lépés megegyezik a kommunista mintában említettekkel.²⁰

A FELKELÉSEK SZAKASZAI

Galula szerint a forradalmi háború alapvetően két szakaszra, hidegre és megre osztható. A két szakasz közötti határ az, amikor a felkelés ellenes erők bevetik a saját katonaságukat a fennálló rend megőrzése céljából. A katonaság bevetésére alapvetően négy, egymást nem kölcsönösen kizáró módon van lehetőség. A felkelő erők vezetői elleni közvetlen tevékenység részeként, a felkelést kiváltó okok elleni közvetett tevékenység részeként, a felkelő erőkbe való beépülés és hatékonyságuk gyengítése céljából, valamint a saját politikai gépezet kiépítése és megerősítése érdekében.²¹ Az első lehetőség megfosztja a felkelő erőket attól, hogy fizikailag felépítsék a mozgalmukat. A vezetők letartóztatása, bíróság elé hurcolása, szervezési tevékenységük ellehetetlenítése azt eredményezi, hogy a felkelés már a kezdeti stádiumban hamvába hal. Ez a módszer akkor alkalmazható a legjobban, ha a felkelő erők nem vonzóak a lakosság számára, a felkelésellenes erőknek pedig megvan a megfelelő törvényi keretük a cselekvésre és a felkelő erőket nem engedik nyilvánosság-hoz jutni. A második lehetőség a felkelő erők jelentette veszély tudomásul vételét és az arra való célirányos felkészülést jelenti. Magában foglalja a jogi keretek szükségszerű megváltoztatását, a közigazgatás és a bürokrácia erősítését, valamint a rendőrség és a haderő fejlesztését és megerősítését. A harmadik lehetőség a felkelés kezdeti szakaszában hatékony, amikor a felkelő erők még gyengék és nem képesek komolyabb ellenállást kifejteni. A felkelésellenes erők ilyenkor megpróbálják a felkelőket beépített ügynökök segítségével belülről bomlasztani. Az utolsó lehetőség már a forradalmi háború meleg szakaszának irányába mutat. Ez olyan megelőző tevékenységet takar, amikor a felkelésellenes erők kezdenek felpörögni és az összes rendelkezésre álló eszközt bevetni.²²

A forradalmi háború meleg szakaszában a felkelő erőket könnyebb észrevenni és ellenük fizikailag fellépni. Már folytathatnak a gerilla hadviselést a felkelésellenes erők ellen, birtokolhatnak egyes területeket, veszélyeztethetnek más területeket, vagy tervezhetik

²⁰ Galula, pp. 39-40.; ezek a jelenségek megjelentek a brazil városi gerilláknál is, lásd Forgács Balázs: Gerillák a városokban - Carlos Marighella és "A városi gerilla kis kézikönyve", *Sereg Szemle*, 10. évfolyam, 4. szám (2012), pp. 107-108.

²¹ Galula, pp. 43-44.

²² Galula, pp. 45-47.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

azok elfoglalását. Annak érdekében, hogy a felkelésellenes erők sikerrel vegyék fel a harcot, ismerniük kell a felkelésellenes műveletek megvívására vonatkozó törvényeket és elveket. A hagyományos hadviseléssel ellentétben a felkelésellenes műveletek során nem cél az ellenség területének elfoglalása és haderejének megsemmisítése. Folyékony természetűknél fogva a felkelők folyamatos mozgásban vannak, ezért nem birtokolnak területet hagyományos módon. Az erők pedig túl kicsik és könnyűek ahhoz, hogy megsemmisíthető célokként szolgáljanak. A forradalmi háború során a felkelő erők a kezdeti hátrányból kiváncsolnak erőt, míg a felkelésellenes erők kezdeti előnye válik később hátránnyá. Annak érdekében, hogy ez ne történjen meg, ismerni kell a felkelés ellenes hadviselés törvényeit és vonatkozó elveit. Ezek közül első törvény a lakosság támogatásának a megszerzése, ami mindkét fél számára fontos. A második törvény egy aktív támogató kisebbség megszerzésére és mozgósítására vonatkozik. Ez a lényegyet tekintve propaganda verseny eredményezi azt, hogy a forradalmi háborúk tudnak a legszemélyesebb és egyben a legkegyetlenebb háborúkká válni. A forradalmi háborúkból a lakosság – amelyben van semleges és ellenséges kisebbség is – központi szerepe miatt a győzelem sohasem lehet közvetlen, csak közvetett. A negyedik törvény a lakosság támogatásának feltételetlensége. Hatékony politikai tevékenység nem képzelhető el a katonaság és a rendőrség kapcsolódó műveletei nélkül. Csak így tudják a felkelésellenes erők egyértelműen bizonyítani, hogy rendelkeznek a győzelem kivívásához szükséges akarattal, eszközökkel és képességekkel. Az ötödik törvény az erőkifejtés intenzitására és az eszközök mérhetetlenségére vonatkozik. A forradalmi háborúk hosszú ideig húzódnak el és jelentős erőforrásokat emészthetnek fel. Az előbbi törvényeket figyelembe véve Galula a forradalmi háború sikeres megvívásához hat elv betartását javasolja.²³

Az első az erők gazdaságos alkalmazása, amelyre a műveletek térben és időben való elhúzódnása miatt van szükség. A második a folyamatok visszafordíthatatlansága, amely miatt a felkelésellenes műveleteket sok esetben sziszifuszi tevékenységet jelentenek. A harmadik a kezdeményezés, amely a felkelésellenes erők aktív, kezdeményező tevékenységének szükségességét tükrözi. A negyedik elv a képességek teljes körű alkalmazása. Ez azt jelenti, hogy a felkelésellenes erők a lakosság irányába végzett tevékenységük eredményeként rugalmassá válhatnak és ezzel a hagyományos értelemben meglévő fölényük újra értelmet nyer. Az ötödik elv az egyszerűség, amelyre a forradalmi háborúk összetett jellege és bonyolultsága miatt van szükség. Fontos, hogy a felkelésellenes erők tagjai a feladataikat megértsék és a mindenkorai helyzetet átlássák. A hatodik elv a vezetés-irányításra vonatkozik. Ez azt fejezi ki, hogy aki vezet, az egyben irányít és ellenőríz is. A vezetés-irányítás feladata, hogy a forradalmi háború véletlenszerű mozaikjait célirányos tevékenységgel szándékos mozaikmintává átalakítva a felkelő erők mozgékonyágát egyre szűkebb korlátok közé terelje.²⁴

²³ Az érvényben lévő NATO összhaderőnemi doktrína 12 elvet nevez meg. Lásd *AJP-01(D) Allied Joint Doctrine*, December 2010, pp. 1-6 – 1-8.

²⁴ Galula, pp. 49-60.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

VEZETÉSI SZINTEK ÖSSZEKAPCSOLÁSA

A különböző vezetési szintek, különösen a hadászati szinten meglévő szándék és a harcászati szinten megtapasztalható valóság összekapcsolását Galula problémásnak látja. A forradalmi háborúk megvívása során kihívások jelentkeznek a vezetés egysége, az erőki-fejtés területének meghatározása, valamint a politikai előkészítés terén. A vezetés terén vannak egyértelműen katonai, rendőri, valamint politikai feladatok. Hagyományosan a katonai feladatok közé tartozik a gerilla erők kiűzése egy adott területről, visszatérésük megakadályozása, helyőrségek létrehozása a lakosság védelme érdekében, valamint a fennmaradt gerilla erők felszámolása. A rendőri és bírói feladatok közé tartozik a felkelő erők politikai ügynökeinek elfogása, letartóztatása, kihallgatása, elítélése, vagy esetleges felmentése. A politikai feladatok közé tartozik a lakossággal való kapcsolattartás, a helyi élet megszervezése, az infrastruktúra helyreállítása, javítása. A felkelő erők legyőzése nem ezeknek a tevékenységek összege, hanem az eredménye. Minden feladat egyformán fontos, ezért az egységes vezetés kiemelt fontosságú. Nincsenek csak katonai, csak rendőri, vagy csak politikai műveletek. Galula szerint a politikai megfontolások minden esetben, elvi és gyakorlati szinten is előnyt élveznek a katonáival szemben. A katonai tevékenységek rendszere csak a politikai megfontolásokat figyelembe véve válik értelmezhetővé.²⁵ Ez akkor is így van, ha szükség esetén a katonák képesek rövidebb-hosszabb ideig politikai, azaz civil feladatokat ellátni. Ebben az összetett feladatrendszerben fontos az erőki-fejtés összehangolása és a megalapozott döntéshozatal olyan esetekben is, amikor a különböző feladatok egymással nemcsak összefüggenek, hanem esetenként egymással ellentétesek. Ezt kiküszöbölendő létrehozhatók civil-katonai vegyes bizottságok, vagy integrált civil-katonai törzsek. A magasabb vezetési szinteken működő rugalmasabb, de lassabb bizottságok munkáját eredményesen támogathatja az alacsonyabb vezetési szinteken meglévő törzsek merevebb, de gyorsabb tevékenysége. A hagyományos hadviseléssel szemben – amely során a felderítési, hadműveleti és a logisztikai szempontok központi szerepet játszanak – a felkelés elleni műveletekben hangsúlyosan jelenik meg a politikai szempont. A katonai erőnek alapvetően két egymástól eltérő feladata van: a felkelők katonai erejének megtörése, valamint a megszerzett területek biztonságának a fenntartása. Ennek megfelelően a katonai erőnek van egy mozgékony, harc feladatokat végrehajtó része és egy nem mozgékony, lényegében a lakosságot támogató és ezért politikai tevékenységeket végrehajtó része. Galula fontosnak tartja kiemelni, hogy a felkelés ellenes műveletekben résztvevő katonai erőnek alkalmazkodni kell a feladatokhoz felszerelési, fegyverzeti, szervezeti, kiképzési és gondolati szempontból is.²⁶

²⁵ A hasonló brit megállapítást lásd Dr. Jobbágy Zoltán-Czeglédi Mihály: *Mission Command, Aft-ragstaktik és a szövetségi összhaderőnemi műveletek*, *Sereg Szemle*, 14. évfolyam, 2. szám (2016), pp. 86-90; Gwynn, Charles W.: *Imperial Policing*, Macmillan and Co., 1934, pp. 10-34; Galula, pp. 61-63.

²⁶ Galula, pp. 61-67.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

Az erő kifejtés területének meghatározása terén a felkelésellenes erők a feladatok végrehajtását kezdenek a nehezebb, de a könnyebb vég felől is. Fontos azonban megjegyezni, hogy a felkelésellenes erőknek szükségük van a tevékenységük elején pszichológiai és morális szempontból egy megkérdőjelezhetetlen siker felmutatására. A terület elszigetelése és felosztása szempontjából a harcot hagyományosan befolyásoló tényezőket, úgymint a terep adottságai, út- és vasúthálózat, időjárás továbbra is figyelembe kell venni. A terület felosztása során meg kell találni az optimális méretet, amelyre Galula egy egyszerű szabályt javasol. Tekintettel arra, hogy a felkelők zömében gyalog közlekednek, a terület átmérője legfeljebb háromnapos gyalogmenetnek megfelelő legyen. A területre bejutni próbálkozó felkelőknek emiatt egy éjszakánál többet kell gyalogniuk, ami lehetővé teszi észlelésüket és elfogásukat.²⁷

A politikai előkészítés terén fontos, hogy a felkelésellenes erők saját – a felkelő erők ügyével eredményesen versengő – okkal rendelkezzenek. A bölcsesség és szükségszerűség azt diktálja, hogy a felkelésellenes erők olyan politikai programot állítsanak össze, amely a lehető legtöbb szelet veszi ki a felkelő erők vitorlájából. Természetesen olyan időszakban, amikor a szenvedély és nem az értelem hajtja a lakosságot, a politikai mozgástér esetenként nagyon lecsökkenhet. Fontos annak meghatározása is, hogy a felkelésellenes erők milyen időpontban teszik nyilvánossá politikai programjukat. Az ok meghatározása és a program összeállítása elméleti jellegű, azonban a valóság és benne a gyakorlat mindig különbözik az elmélettől. Bármilyen jól felkészítettek, kiképzettek és vezetettek is a felkelésellenes erők, követnek el hibákat. Ezekből a hibákból tanulni kell, de szükség van bátor kísérletezésre is. Az eredmények megfigyelésének, a megfelelő tapasztalatok leszűrésének és azok átadásának folyamatát megfelelően kell megszervezni és működtetni.²⁸

A HADMŰVELETEK LÉPÉSEI

A felkelő erők legyőzése érdekében hadműveleti szinten különböző tevékenységeket kell folytatni. Galula a hadműveletek végrehajtása során nyolc lépést különböztet meg. Mind-egyik lépésnek része még a pszichológiai hadviselés folytatása propaganda tevékenység keretében. A propaganda tevékenység minden lépés során a felkelésellenes erők lakosság általi elfogadását, magának a lakosságnak a megnyerését, valamint a felkelő erők gyengítését célozza meg. Első lépés a felkelő erők megsemmisítése vagy kiűzése egy adott területről. Ez a lépés nem önmagáért van, hanem a következő lépés előkészítését szolgálja. Az első lépés akkor sikeres, ha a katonai erő nem mozgékony, lakosságot támogató és politikai tevékenységeket végrehajtó része biztonságosan tevékenykedhet. Fontos, hogy ez a lépés nem húzódhat el jobb katonai eredmény elérése érdekében. A második lépés a nem mozgékony egységek települése. Ebben a lépésben a felkelésellenes erők figyelme a gerillákról a lakosság felé helyeződik át. A nem mozgékony egységek településének célja

²⁷ Galula, pp. 67-71.

²⁸ Galula, pp. 71-74.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

egy olyan hálózat létrehozása, amely mind a lakosságnak, mind a felkelésellenes erők politikai csoportjainak megfelelő biztonságot nyújt. Ez a biztonságos keret teszi lehetővé a megfelelő, szakasz-, század, esetleg zászlóaljszintű kapcsolatok kialakítását a helyi lakossággal és vezetőikkel. Ekkor tudnak a katonák olyan, alapvetően civil feladatok végrehajtásában segíteni, amelyekkel a lakosság életét jobbá tehetik. A katonáknak a lakosság között kell élni és dolgozni annak érdekében, hogy mély és szoros kapcsolat alakuljon ki közöttük.²⁹

A harmadik lépés a lakossággal való kapcsolatfelvétel és ellenőrzés megkezdése. Ennek célja a felkelésellenes erők lakosság feletti hatalmának helyreállítása, a lakosság elszigetelése a felkelő erőktől, valamint a szükséges hírszerzési tevékenység megkezdése a következő lépés előkészítése érdekében. Kapcsolatot kell kialakítani a lakossággal, azt népszámlálás keretében nyilvántartásba kell venni, meg kell szervezni a lakosság védelmét, el kell kezdeni a felkelő erőkre vonatkozó információ gyűjtését, valamint meg kell nyerni a lakosság támogatását. A lépés sikere érdekében a felkelésellenes erőknek már gazdasági, társadalmi, kulturális és egészségügyi tevékenységeket is kell folytatniuk. A negyedik lépés a felkelő erők politikai szervezeteinek szétzúzása, ügynökeik gyors és hatékony megsemmisítése. Ez a lépés akkor sikeres, ha mindez a saját részről minimális hibával, a lakosság részéről pedig minimális keserőséggel jár. Jelleghénél fogva ez a lépés alapvetően rendőri feladatot jelent, mivel az ellenséges ügynökök esetenként köztiszteletben álló emberekként élik mindennapjaikat. Fontos szempont még, hogy a lakosság jelentős része tisztában van azzal, kik dolgoznak együtt a felkelő erőkkel. Az ellenség ügynökeinek letartóztatása nagy odafigyelést és komoly szakértelmet, egyfajta közvetett megközelítést igényel.³⁰

Az ötödik lépés a helyi választások megtartása, amely a felkelésellenes erők tevékenysége építő részének a megkezdését jelenti. Az eddigi lépések során sikerült a lakosságot közvetlenül fenyegető fegyveres felkelők, valamint közvetve fenyegető ügynökök befolyását visszaszorítani. Most a lakosság aktív támogatásának megszerzése a tét, amely nélkül nem lehet a felkelő erőket legyőzni. A lakossági támogatást meg kell szervezni, amelynek keretében helyi vezetőket kell megválasztani, őket felelősséggel és hatalommal felruházni. A hatodik lépés a megválasztott helyi vezetők tesztelése, képességeinek felmérése. Ennek érdekében feladatokat kapnak és azok elvégzésének minősége alapján értékelik tevékenységüket. Fontos megjegyezni, hogy a megválasztott helyi vezetők a felkelő erők számára kiemelt célpontok. Tudatosítani kell velük, hogy biztonságuk nagymértékben a lakosságtól és kevésbé a felkelésellenes erőktől függ. A helyi vezetőket a kezdeti támogatás után magára kell hagyni, hogy boldoguljanak egyedül. Logisztikai és pénzügyi támogatást csak a

²⁹ Galula, pp. 75-80; a lépések száma és tartalma nagyjából megegyezik az AJP-3.4.4 által felsorolt ellentmondások (paradoxok) számával, AJP-3.4.4 Allied Joint Doctrine for Counter-Insurgency, Edition A, Version 1, July 2016, pp. A-1 – A-3; Marsai Viktor: A szomáli szövetségi kormány első két éve és az al-Sabáb elleni katonai műveletek, 2012-2014 (I.), *Nemzet és Biztonság*, 8. évfolyam 1. szám (2015) pp 86-94.

³⁰ Galula, pp. 81-88.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

szükséges mértékben indokolt számukra nyújtani. A hetedik lépés egy párt megszervezése. Egy párt – a politika eszközeként – hatásosan tudja támogatni a felkelésellenes erők céljait és lehetővé teszi, hogy a felkelésellenes erőket támogató helyi vezetők regionális és országos szinten összekapcsolódjanak. Politikai párt létrehozásával a közigazgatási hatalom pedig államigazgatási hatalommá válhat. A nyolcadik lépés a megmaradt gerillák megnyerése, vagy elnyomása. A lépés célja a lakosság bevonása a felkelő erők maradványainak felszámolása érdekében. Ezzel a lépéssel a felkelésellenes erők a lakossággal közösen demonstrálják, hogy elkötelezettek a kialakult helyzet politikai rendezésére, egy adott területen élő lakosság életének normalizálására.³¹

FORRADALMI HÁBORÚ ÉS JÖVŐ

Galula művének megírásakor (1963) az V. Köztársaság már jó állam, a francia haderő pedig hatékony volt. Ennek ellenére a II. világháborút követő gyarmati háborúit Franciaország elvesztette, a helyi lakossággal kegyetlenül bánt, és 1958-at megelőzően komoly belpolitikai válságon ment keresztül. Az algériai háború sok szempontból érdekes ma is. A felkelők iszlám vallásúak voltak, a velük szembenálló francia felkelésellenes erők pedig jelentős technológiai, logisztikai és pénzügyi fölényrel rendelkeztek.³² Galula egyértelművé tette, hogy a forradalmi háborúk aszimmetrikusak, alacsony intenzitásúak és irreguláris jellegűek. Ezek a jelzők azonban megtévesztőek. Franciaország megtapasztalta, hogy ezek a háborúk jelentős áldozatokkal jártak, rendkívül véresek tudtak lenni és komoly politikai eredmények elérését tették lehetővé. Az ilyen jellegű háborúkba belebonyolódott fejlett gyarmattartó országok a győzelem érdekében jelentős erőforrásokat mozgósítottak, a legjobb alakulataikat küldték harcba, a legfejlettebb haditechnikát alkalmazták, valamint sok esetben kifejezetten könyörtelenül bántak a helyi lakossággal. Ennek ellenére Franciaországhoz hasonlóan gyarmataik nagy részét elvesztették, az évekig elhúzódó konfliktusok során pedig jelentős erőforrásokat emésztettek fel. A gazdag, erős, jelentős ipari háttérrel rendelkező, fejlett országok nem voltak képesek ezeket a konfliktusokat megnyerni. A győztes felkelők sokszor alig rendelkeztek formális katonai kiképzettséggel, csoportjaik gyakran képtelenek voltak egymással együttműködni, vezetőiknek pedig szinte alig volt lehetősége zászlóaljnál nagyobb kötelék felett parancsnokolni. Bebizonyosodott, hogy az ilyen jellegű alacsony intenzitású konfliktusokban a gazdag és fejlett országok hagyományos hadereje a politikai érdekek érvényesítése szempontjából irreleváns és felettébb drága.³³

³¹ Galula, pp. 89-94.

³² Demares, Geoff: Let's Take The French Experience in Algeria Out of U.S. Counterinsurgency Doctrine, *Military Review*, July-August 2010, pp. 19-24.

³³ Crevel, Martin van: *The Transformation of War, The Most Radical Interpretation of Armed Conflict since Clausewitz*, The Free Press, 1991, pp. 23-24; Hobbes, Thomas: *Leviathan*, Oxford University Press, 1996, p. 84; Gat, Azar: *War in Human Civilization*, Oxford University Press, 2006, pp. 622-657.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

Galula szerint forradalmi háború két ok miatt robbanhat ki. Az egyik a nemzeti mozgalmak ébredése a gyarmatokon, a mások a kommunista eszmék térhódítása. Joggal merül fel a kérdés, hogy a XXI. század elején van-e még értelme forradalmi háborúról beszélni? Egy másik francia katonatiszt, Gabriel Bonnet meghatározása szerint a forradalmi háború nem más, mint „*irreguláris hadviselési módok alkalmazása egy ideológia, vagy politikai rendszer elterjesztése érdekében.*”³⁴ A XXI. század elején egyre inkább meghatározóvá válik a vallási fanatizmus térhódítása, amelynek eredményeként szintén forradalmi háborúk robbanhatnak ki. Az iszlám, mint terjesztendő ideológia és az irreguláris hadviselés, mint alkalmazott módszer nagyon is valós globális fenyegetéssé vált napjainkra. Ennek megfelelően a forradalmi háború a Bonnet-féle meghatározás alapján nemcsak a múlt, hanem valószínűleg a jövő háborúi megjelenési formáiban is központi szerepet játszik, így további tanulmányozása indokolt.

ÖSSZEFOGLALÁS

A cikk alapját képező kutatás a vonatkozó nemzetközi – jelen esetben francia – szerző elméletéből kiindulva, kvalitatív módszerrel szerzett tudományos ismereteket. Bebizonyította, hogy a nemzetközi kutatások főirányába illeszkedve lehetséges a Magyar Honvédség számára elérhetővé tenni a felkelésellenes műveletek megtervezésére, megszervezésére és végrehajtására vonatkozó sajátos nemzetközi elméletek megismerését. Tekintettel arra, hogy a modern hadelméletek az átfogó megközelítés jegyében nem katonai tényezőkkel és szereplőkkel is számolnak, ez közelebb hozza a hagyományos értelemben vett hadelméletet különböző civil kutatásokhoz.³⁵ Ezt a felismerést a cikkben bemutatott francia szerző megállapításai egyértelműen alátámasztják. Ennek megfelelően a cikk kutatási eredményként igazolja új koncepciók, megoldások és módszerek bevezetésének szükségességét mind a képzés, mind a kiképzés terén.

IRODALOMJEGYZÉK

1. AJP-01(D) Allied Joint Doctrine, December 2010
2. AJP-3.4.4 Allied Joint Doctrine for Counter-Insurgency, Edition A, Version 1, July 2016
3. Bakos Csaba Attila: Hagyományostól eltérő vezetésszemlélet, *Társadalom és Honvédelem*, XIX. évfolyam, 3. szám (2015) pp. 41-52.
4. Book TV interjú: Lt. Col. John Nagl "The U.S. Army/Marine Corps Counterinsurgency Field Manual", Internet, letöltve 2012. 10. 12, elérhető <http://www.youtube.com/watch?v=QuDIrrRDfUw>.
5. Clausewitz, Károly: *A háborúról*, Göttinger Kiadó, Veszprém, 1999 (a könyv az 1917-es második magyar nyelvű kiadás reprintje).

³⁴ Galula, p. 96; idézet Fall, Bernard B.: *Street Without Joy, The French Debacle in Indochina*, Stackpole Books, 1994, p. 370.

³⁵ Porkoláb Imre: Hibrid hadviselés: új hadviselési forma, vagy régi ismerős?, *Hadtudomány*, 25. évfolyam, 3-4. szám (2015) pp. 36-48.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

6. Creveld, Martin van: *The Transformation of War, The Most Radical Interpretation of Armed Conflict since Clausewitz*, The Free Press, 1991.
7. Demares, Geoff: Let's Take The French Experience in Algeria Out of U.S. Counterinsurgency Doctrine, *Military Review*, July-August 2010, pp. 19-24.
8. Dr. Jobbágy Zoltán / Czeglédi Mihály: Mission Command, Auftragsstaktik és a szövetségi összhaderőnemi műveletek, *Sereg Szemle*, 14. évfolyam, 2. szám (2016), pp. 86-94.
9. Fall, Bernard B.: *Street Without Joy, The French Debacle in Indochina*, Stackpole Books, 1994.
10. Farkas, Sándor: Az ISIL hadviselése Mao Ce-Tung tanainak tükrében: A kifárasztó gerilla hadviselési forma, *Honvédségi Szemle*, 145. évfolyam, 2. Szám (2017), pp. 38-46.
11. Forgács Balázs: A néppel az uralkodóért. Az első gerillaelméletek, *Felderítő Szemle*, 15. évfolyam, 1. szám (2016), pp. 21-57.
12. Forgács Balázs: Antoine Henri Jomini és a nemzeti háború, In: Koller Boglárka, Marsai Viktor (szerk.): Magyarország Európában, Európa a világban: Tanulmánykötet Gazdag Ferenc 70. születésnapjára. Budapest: Dialóg Campus Kiadó, 2016. pp. 35-43.
13. Forgács Balázs: Gerillák a városokban - Carlos Marighella és "A városi gerilla kis kézikönyve", *Sereg Szemle*, 10. évfolyam, 4. szám (2012), pp. 99-110.
14. Forgács Balázs: Mao Ce-tung, In: Góczy István (szerk.): Állam és katona. Budapest: Dialóg Campus Kiadó, 2017. pp. 195-207.
15. Forgács Balázs: Tito háborúja - A partizán-hadviselés elmélete és gyakorlata Jugoszláviában, In: Kovács Bálint, Matevosyan Hakob (szerk.): Politikai krízisek Európa peremén: a Kaukázustól a Brit-szigetekig. Magyar Napló Kiadó, Budapest, 2014., pp. 255-271.
16. Galula, David: *Counterinsurgency, Theory and Practice*, Praeger Security International, 2006.
17. Gat, Azar: *War in Human Civilization*, Oxford University Press, 2006.
18. Gwynn, Charles W.: *Imperial Policing*, Macmillan and Co., 1934.
19. Hobbes, Thomas: *Leviathan*, Oxford University Press, 1996.
20. Jobbágy, Zoltán: A felkelők elleni műveletekről: Egy elfeledett klasszikus: Bernardo de Vargas Machuca, *Honvédségi Szemle*, 141. évfolyam, 2. szám (2013), pp. 15-18.
21. Jobbágy, Zoltán: Clausewitz és a felkelők: a háború csodálatos háromsága és a felfegyverzett nép ereje, *Honvédségi Szemle*, 67. évfolyam, 3. szám (2013), pp. 28-31.
22. Lawrence, T.E.: *Seven Pillars of Wisdom*, Wordsworth Classics of World Literature, 1997.
23. Liddell Hart, B. H.: The Ratio of Troops to Space, *Military Review*, April 1960, pp. 3-14.
24. Marsai Viktor: A somáli szövetségi kormány első két éve és az al-Sabáb elleni katonai műveletek, 2012-2014 (I.), *Nemzet és Biztonság*, 8. évfolyam 1. szám (2015) pp. 65-95.
25. Pohl Árpád: Az új tisztképzés – a logisztikus megoldás, *Hadtudományi Szemle*, VII. évfolyam 4. szám (2014), pp. 356-367.
26. Pohl Árpád: Some specific features in the logistic system of ISAF Regional Command North, *Economics and Management*, 2. szám (2013), pp. 112-118.
27. Porkoláb Imre / Wagner Péter: Petraeus két háborúja, *Honvédségi Szemle*, 142 évfolyam, 1. szám (2014), pp. 13-27.
28. Porkoláb Imre: Az irreguláris hadviselés adaptációja és működési mechanizmusa, *Honvédségi Szemle*, 143. évfolyam, 3. szám (2015), pp. 3-11.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

29. Porkoláb Imre: Hibrid hadviselés: új hadviselési forma, vagy régi ismerős?, *Hadtudomány*, 25. évfolyam, 3-4. szám (2015) pp. 36-48.
30. Porkoláb Imre: *The context of asymmetry: An integrated strategy for shaping the future and leading on the edge of chaos*, Aszimmetrikus Hadviselés Konferenciakötet, 2017 június, (megjelenés alatt).
31. Schmitt, Carl: *The Theory of the Partisan, A Commentary/Remark on the Concept of the Political*, Duncker & Humblot, 1963; angol fordítás A. C. Goodson, Michigan State University, East Lansing, 2004, Internet, letöltve 2014. 11. 20, elérhető: <http://obinonet.ro/docs/tpnt/tpntrex/cschmitt-theory-of-the-partisan.pdf>.
32. Ujházy, László: Felkészítés a NATO összhaderőnemi kötelékei parancsnokságain rendszeresített beosztásokra, *Honvédségi Szemle*, 62. évfolyam, 1. szám (2008), p. 30.